

# Twée werelden, één onderwerp

*Een framingsanalyse van LHBTI in het Reformatorisch  
Dagblad en de Volkskrant*

Naam: Wouter ten Hove  
Leerlingnummer: 1804359  
E-mail: [wouter.tenhove@student.hu.nl](mailto:wouter.tenhove@student.hu.nl)  
Coach: Gülden Ilmaz

## Samenvatting

Maatschappelijke thema's zoals LHBTI worden in Nederland steeds vaker onderwerp van gesprek, waarbij media een belangrijke rol spelen in hoe deze onderwerpen worden geframed. De aanleiding voor dit onderzoek is de toenemende bezorgdheid over de dalende acceptatie van LHBTI-personen, ondanks Nederlands progressieve houding tegenover dit onderwerp. Theorieën zoals agendasetting en framing verklaren hoe media de publieke interpretatie van het onderwerp beïnvloeden. Op basis van bestaande literatuur worden tien frames behandeld – zeven inclusief en drie exclusief – waarmee de media LHBTI kan presenteren.

In dit onderzoek wordt onderzocht hoe framing van de LHBTI wordt toegepast in twee Nederlandse kranten met verschillende ideologische achtergronden en doelgroep: de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad. Met een combinatie van kwantitatieve inhoudsanalyse en kwalitatieve framing analyse is onderzocht welke frames in juni 2024 worden gebruikt. Door deze combinatie wordt zichtbaar hoe LHBTI wordt gepresenteerd in de berichtgeving van beide kranten. De kwalitatieve analyse geeft inzicht in de context en betekenis van het frame, terwijl de kwantitatieve analyse laat zien welke frames het meest voorkomen.

De resultaten laten zien dat de Volkskrant voornamelijk gebruikmaakt van inclusieve frames zoals het aanvaardingsframe en het slachtofferframe. Van de gebruikte frames is 89,7 procent inclusief. In het Reformatorisch Dagblad is het meest gebruikte frame een exclusief frame, namelijk het dogmaframe. Naast dit exclusieve frame gebruikt het Reformatorisch Dagblad over het algemeen meer inclusieve frames, namelijk 69,2 procent.

Het onderzoek laat zien dat zowel de ideologische achtergrond van een krant als de journalistieke keuzes die worden gemaakt, invloed hebben op hoe het onderwerp LHBTI wordt gepresenteerd. Daardoor ontstaat er ruimte voor nuance en meerdere meningen – zelfs in kranten met een uitgesproken behoudende visie.

## Inhoudsopgave

|                                                                                                                                                                                   |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>SAMENVATTING .....</b>                                                                                                                                                         | <b>1</b>  |
| <b>INLEIDING .....</b>                                                                                                                                                            | <b>3</b>  |
| <b>HOOFD- EN DEELVRAGEN .....</b>                                                                                                                                                 | <b>4</b>  |
| <b>HOOFDSTUK 1: WELKE FRAMES BESTAAN ER RONDOM LHBTI IN NEDERLANDSE MEDIA? .....</b>                                                                                              | <b>5</b>  |
| 1.1 WAT IS AGENDASETTING? .....                                                                                                                                                   | 5         |
| 1.2 WAT IS FRAMING? .....                                                                                                                                                         | 6         |
| 1.3 AGENDASETTING EN FRAMING IN CONTEXT TOT DE LHBTI+-GEMEENSCHAP IN NEDERLAND .....                                                                                              | 6         |
| 1.4 HOE WORDEN LHBTI FRAMES IN DE MEDIA GEBRUIKT? .....                                                                                                                           | 8         |
| <b>HOOFDSTUK 2: HOE ZIET DE LHBTI-GERELATEERDE BERICHTGEVING ERUIT IN DE VOLKSKRANT EN HET REFORMATORISCH DAGBLAD? .....</b>                                                      | <b>10</b> |
| 2.1 DE VOLKSKRANT .....                                                                                                                                                           | 10        |
| 2.2 REFORMATORISCH DAGBLAD .....                                                                                                                                                  | 12        |
| <b>HOOFDSTUK 3. WAT IS HET VERSCHIL IN DE GEBRUIKTE FRAMES IN LHBTI-GERELATEERDE BERICHTGEVING IN DE VOLKSKRANT EN HET REFORMATORISCH DAGBLAD TIJDENS PRIDE-MAAND 2024? .....</b> | <b>14</b> |
| 3.1 DE VOLKSKRANT .....                                                                                                                                                           | 14        |
| 3.2 REFORMATORISCH DAGBLAD .....                                                                                                                                                  | 14        |
| 3.3 HET VERSCHIL TUSSEN DE GEBRUIKTE FRAMES IN DE VOLKSKRANT EN HET REFORMATORISCH DAGBLAD .....                                                                                  | 15        |
| <b>METHODE .....</b>                                                                                                                                                              | <b>16</b> |
| <b>RESULTATEN .....</b>                                                                                                                                                           | <b>18</b> |
| <b>CONCLUSIE .....</b>                                                                                                                                                            | <b>22</b> |
| <b>DISCUSSIE .....</b>                                                                                                                                                            | <b>23</b> |
| <b>BIBLIOGRAFIE .....</b>                                                                                                                                                         | <b>24</b> |
| <b>BIJLAGEN .....</b>                                                                                                                                                             | <b>29</b> |

## Inleiding

Media spelen een belangrijke rol in hoe maatschappelijke onderwerpen worden geframed, oftewel hoe ze worden gepresenteerd en geïnterpreteerd door het publiek (Entman, 1993). Daarbij beïnvloedt de manier waarop een onderwerp in het nieuws wordt belicht, hoe het publiek zijn mening vormt (Scheufele & Tewksbury, 2007). Dit is bijzonder relevant bij thema's die maatschappelijk verdeeldheid veroorzaken. In 2022 bracht het Sociaal Cultureel Planbureau een rapport uit. Hieruit blijkt dat driekwart van de Nederlanders denkt dat de polarisatie toeneemt. Het maakt hierbij wel uit om wie en waarover het gaat want als het persoonlijk raakt, wordt dit lastiger. De meest voorkomende onderwerpen zijn: LHBTI+, racisme of het stikstofprobleem (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2022).

Nederland staat internationaal gezien bekend om zijn progressieve LHBTI+-rechten. De Rainbow Map is een jaarlijkse index die laat zien hoe Europese landen scoren op LHBTI+-rechten en -wetgeving. Uit statistieken van deze belangenorganisatie blijkt dat Nederland op plek dertien staat van de 48 landen die hier worden weergegeven (*Rainbow Map*, 2025). Daarnaast is Nederland één van de eerste landen die het homohuwelijk legaliseerde in 2001 (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021). Toch blijkt uit onderzoek van EenVandaag dat de acceptatie van LHBTI+-personen de afgelopen jaren is afgenomen. In 2020 vond 62 procent van de Nederlandse respondenten dat het goed ging met de acceptatie; in 2024 daalde dit naar 47 procent. Dit is het laagste percentage sinds de eerste meting in 2011. Deze daling kan verschillende redenen hebben. Uit het onderzoek komt naar voren dat veel LHBTI+-respondenten wijzen naar de denkwijze van de conservatief-religieuze groepen, vooral de islamitische en christelijke gemeenschappen. Zij zouden minder tolerant zijn naar de gemeenschap. Anderen wijzen op de politieke partijen in het nieuwe kabinet, die volgens hen niet bijdragen aan meer acceptatie (EenVandaag, 2024; Transgender Netwerk, 2024)

Een concreet voorbeeld hiervan is het verkiezingsprogramma van de Partij Voor de Vrijheid 2023 als voorbeeld. Hierin beschrijven zij het volgende: *“Schoolkinderen worden geïndoctrineerd met klimaatactivisme, genderwaanzin en met een gevoel van schaamte over de geschiedenis van ons land”*, (Partij Voor de Vrijheid, 2022). De polarisatie rondom maatschappelijke thema's maakt de rol van de media des te belangrijker. Seculiere media, zoals de Volkskrant, lijken op te komen voor de LHBTI+-rechten. Daarentegen wordt LHBTI+ binnen de reformatorische kringen vanuit een Bijbels perspectief belicht en is de acceptatie van homoseksualiteit binnen religieuze gemeenschappen een gevoelig onderwerp (Kuyper et al., 2013). Dit roept de vraag in mij op in hoeverre media als het Reformatorisch Dagblad bijdragen aan polarisatie in Nederland. Wordt de LHBTI+-gemeenschap in deze krant voornamelijk exclusief geframed, terwijl de Volkskrant juist een inclusieve toon aanslaat? Of zijn de verschillen tussen beide media minder groot dan verwacht?

Dit onderzoek richt zich daarom op de framing van LHBTI in de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad gedurende de Pride-maand juni 2024. Dit onderzoek maakt inzichtelijk hoe en of deze media bijdragen aan beeldvorming rondom LHBTI in een steeds meer gepolariseerde samenleving.

## Hoofd- en deelvragen

**Hoofdvraag:** Op welke manier wordt 'LHBTI' geframed in krantartikelen van het Reformatorisch Dagblad in vergelijking tot de Volkskrant in Pride-maand juni 2024?

### **Deelvraag 1: Welke frames bestaan er rondom LHBTI in Nederlandse media?**

Deze vraag helpt mij bij het begrijpen van hoe beeldvorming werkt. Door deze vraag op te delen, ontstaat er een bredere analyse over agendasetting, framing en LHBTI. Daarnaast zal ik de meest voorkomende frames rondom LHBTI+-gerelateerde onderwerpen gebaseerd op bestaande literatuur weergeven. Deze frames gebruik ik als uitgangspunt voor mijn eigen inhoudsanalyse. Deze vraag zal ik beantwoorden aan de hand van een literatuuranalyse.

### **Deelvraag 2: Hoe ziet de LHBTI-gerelateerde berichtgeving eruit in het Reformatorisch Dagblad en de Volkskrant?**

Om inzicht te krijgen in de achtergrond van beide kranten, wordt de geschiedenis, visie en de doelgroep van beide kranten geanalyseerd. Deze context is belangrijk om later te bepalen of en hoe de framing van LHBTI verschilt tussen deze twee media. Deze deelvraag kan ik beantwoorden aan de hand van research en (literatuur)analyse.

### **Deelvraag 3: Wat is het verschil in de gebruikte frames in LHBTI-gerelateerde berichtgeving in de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad tijdens Pride-maand 2024?**

Deze deelvraag is relevant omdat het inzicht biedt in hoe verschillende media met uiteenlopende achtergronden en doelgroepen LHBTI-gerelateerde onderwerpen behandelen. De Volkskrant wordt vaak geassocieerd met een progressief lezerspubliek, terwijl Reformatorisch Dagblad een conservatieve invalshoek kan hanteren. Dit onderzoek helpt te bepalen of en hoe hun framing over LHBTI tijdens Pride-maand 2024 verschilt. Dit doe ik aan de hand van empirisch onderzoek.

## Hoofdstuk 1: Welke frames bestaan er rondom LHBTI in Nederlandse media?

De agendasettingtheorie is de invloed van de media die zich uit - niet zozeer in de het beïnvloeden van meningen - maar meer waarover ze nadenken en waar ze een mening over vormen. De macht van de media ligt volgens de agendasettingtheorie in het selecteren van bepaalde onderwerpen waar zij over berichten. Dit houdt in dat de media geen effect heeft op wat het publiek denkt, wel bepaalt het waarover ze denken. Hoe vaker er over bepaalde onderwerpen geschreven wordt, hoe belangrijker het wordt in het hoofd van de lezer (De Boer & Brennecke, 2014). Zo heeft Pride-maand ook invloed op de agenda van de media en besteden zij hier meer aandacht aan in hun berichtgeving.

### 1.1 Wat is agendasetting?

De psychologische verklaring is dat mensen meer informatie zoeken zodra ze onzeker zijn over een onderwerp. Uit onderzoek blijkt dat hoe meer aandacht de media aan iets besteden, hoe belangrijker het onderwerp wordt voor het publiek. Zo beïnvloeden nieuwsmedia welke thema's er als relevant worden gezien (Bryant & Zillmann, 2002; McCombs, 1994). Een voorbeeld hiervan is de berichtgeving over transpersonen. Uit onderzoek blijkt dat de media-aandacht voor transpersonen flink gestegen is tussen 1991 en 2016. In figuur 1 zie je het aantal berichten over transpersonen in de geschreven media in aantallen per jaar (Atria, z.d.).

Berichtgeving transgender 1991-2016



Figuur 1: Toename aantal berichten over transgender personen in geschreven media (Atria, z.d.).

Het publiek bepaalt uiteindelijk of het vaker over een onderwerp wil lezen en bereid is een standpunt in te nemen. Andersom heeft het publiek ook invloed op de media. Zodra er vaker wordt gepraat over een bepaald onderwerp, zonder dat de media hier aandacht aan besteed, zal het hoog op de publieksagenda komen te staan (De Boer & Brennecke, 2014).

## 1.2 Wat is framing?

Framing betekent dat de manier waarop media een onderwerp presenteren, invloed heeft op hoe het publiek het interpreteert. Voor dit onderzoek houdt in dat de manier waarop LHBTI wordt gepresenteerd in de media, invloed heeft op het publiek. De manier waarop het onderwerp gebracht wordt, is een keuze die de journalist maakt. Dit noemen we frame-building. Het frame dat in een bericht wordt gebruikt, laat zien hoe de schrijver tegen een bepaald onderwerp aankijken (Scheufele & Tewksbury, 2007). Volgens Peiser (2000) speelt ook de redactie of opdrachtgever een rol: *"Of het nu gaat om ras, culturele diversiteit, gender, leeftijd, seksuele geaardheid, economische klasse of religie, de bepaling van wat nieuws is, blijft uiterst subjectief. Nieuwsselectie weerspiegelt onvermijdelijk de perceptuele vooroordelen en interesses van degenen die deze keuzes maken"* (p.245 vertaald door auteur). Het gebruikte frame bepaalt vervolgens vanuit welk perspectief het publiek het onderwerp bekijkt.

## 1.3 Agendasetting en framing in context tot de LHBTI+-gemeenschap in Nederland

Agendasetting en framing zijn nauw met elkaar verbonden. Agendasetting bepaalt welke LHBTI-onderwerpen in de media komen en hoe vaak ze besproken worden. Framing bepaalt vervolgens hoe deze onderwerpen worden gepresenteerd. In de praktijk versterken ze elkaar: als de media vaak berichten over LHBTI, creëert agendasetting aandacht voor het thema. De framing stuurt vervolgens hoe het publiek deze informatie interpreteert. Volgens Entman (1993) houdt framing in dat bepaalde onderdelen van de werkelijkheid worden benadrukt, zodat een onderwerp op een specifieke manier wordt gepresenteerd. Zo'n frame kan bepalen hoe mensen denken over een bepaald probleem. Een inclusief frame leidt vaak tot meer acceptatie, terwijl exclusieve framing juist kan bijdragen aan polarisatie of verdeeldheid. Dit sluit aan bij bevindingen van COC Nederland, waaruit blijkt dat jongeren in Nederland behoefte hebben aan een divers en genuanceerd beeld in de media, zonder stereotypering (COC Nederland & Van Rossenberg, 2013).

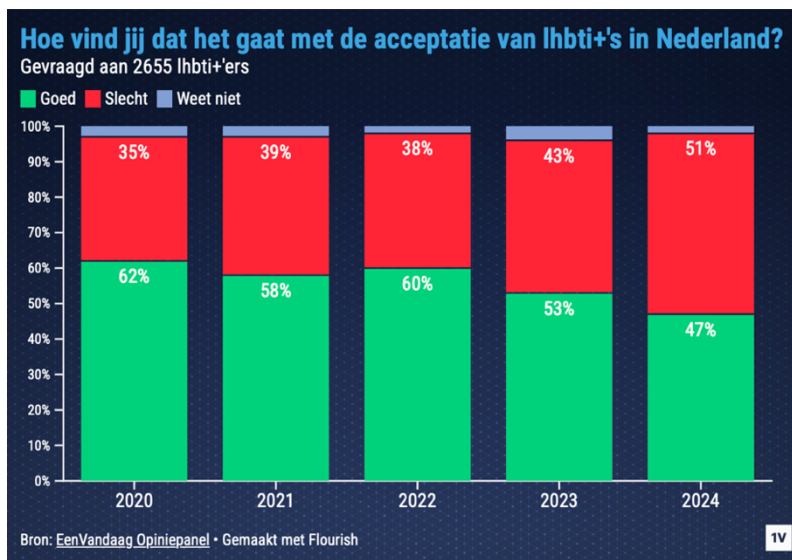
Stereotype draagt bij aan exclusieve framing. Verschillende nieuwsmedia in Nederland zetten homoseksuele of de LHBTI+-gemeenschap nog steeds stereotyperend neer. RTL Nieuws sloeg de plank mis toen zij in een kop [‘waarom zoveel homo’s dol zijn op het songfestival’](#) zette. Daarnaast stelde Metro Nieuws een lijst met [‘homohits’](#) (RTL Nieuws, 2018; Wisse, 2017).

Vervang het woord ‘homo’ door een woord dat verwijst naar een andere minderheidsgroep. Bijvoorbeeld: ‘waarom zoveel Turken houden van Turkse pizza’ (Samuel, 2020). Het beeld dat bij de verhalen over de LHBTI+-gemeenschap wordt gebruikt, doet het over het algemeen niet beter.

Een voorbeeld van stereotyperende journalistiek is een zaak uit 2011. Zo stond er op de website van Spi!ts een artikel over een Haags homostel dat was weggepest, begeleid door een foto van twee mannen met ontblote billen. De foto suggereert ten onrechte dat er een verband bestaat tussen de afgebeelde kledingstijl van sommige homoseksuele mannen en homofobie geweld. De Raad voor de Journalistiek (2012) deed de volgende uitspraak: *"Het gebruik van de foto is onder deze omstandigheden stigmatiserend en discriminatie bevorderend, en journalistiek ontoelaatbaar."* De Raad vindt het aannemelijk dat de gemiddelde lezer de indruk heeft gekregen dat het stel zelf

verantwoordelijk is voor het wegpesten. Deze foto versterkt het stereotype beeld van homoseksuelen mannen, terwijl daar geen feitelijke basis voor was (Raad voor de Journalistiek, 2012).

In 2012 benoemt COC Nederland dat er vaak bij artikelen over gay-pride foto's met veel naaktheid of leer verschijnen. Dat geeft een eenzijdig beeld over het evenement en roept het een verkeerd beeld af (COC Nederland, 2012). Vooral bij de streng religieuze kringen zorgt dit voor problemen, aangezien zij via de media deze informatie tot zich nemen. Deze stereotype beelden in de media leiden tot de bevestiging van de vooroordelen die sommige mensen al hebben. Deze eenzijdige beelden van homo- en biseksualiteit belemmeren het vergroten van acceptatie van seksuele diversiteit, blijkt uit een rapport van COC Nederland (COC Nederland & Van Rossenberg, 2013). In een tijd waarin de acceptatie van de LHBTI+-gemeenschap onder druk staat, dragen de media bij aan het versterken van bestaande vooroordelen. Dit blijkt ook uit het onderzoek van EenVandaag. De grafiek illustreert de afname in acceptatie van de LHBTI+-gemeenschap, zie figuur 2 (EenVandaag, 2024).



Figuur 2: Afname van LHBTI+-acceptatie in Nederland (EenVandaag, 2024).

Het woordgebruik in media kan onbedoeld bepaalde associaties oproepen. Zo wordt er regelmatig door verschillende kranten geschreven over 'homogeweld', waar zij 'anti-homogeweld' bedoelen. Dit lijkt een onschuldige fout, maar dit legt onbewust een verkeerde link in ons brein, tussen het woord 'geweld' en 'homo'. Homogeweld past hierdoor in het rijtje van supportersgeweld of politiegeweld. Dit gaat over groepen die dit geweld plegen. Dit is niet de associatie die een mens moet hebben met homoseksuelen die in elkaar worden geslagen voor de liefde die zij voor elkaar hebben (Samuel, 2020). Deze groepen verdienen zorgvuldige berichtgeving. Een goede manier om dit te doen, is door zowel negatieve als positieve aspecten van een verhaal te belichten en een oplossingsgerichte benadering te kiezen. Dit helpt om een neutrale sfeer te creëren, zelfs bij moeilijke onderwerpen zoals geweld.

Een van de bekendste frames rondom homoseksualiteit is 'uit de kast komen'. Het frame rondom het woord 'kast' is hier iets dat onthuld moet worden. Hierdoor blijft er een schaamtevol gevoel hangen rondom homoseksualiteit. Je geaardheid hoeft je niet te



onthullen, je zou het niet geheim hoeven houden. Waar de uitdrukking vandaan komt, is niet helemaal duidelijk. Pas in de jaren '60 duikt deze uitspraak op in Amerika. De uitspraak 'coming out' werd al eerder gebruikt - en nog steeds - in de formele kringen van New York. Waar debutantes uit de heteroseksuele cultuur worden gepresenteerd aan de sociale kring. 'Coming out of the closet' is waarschijnlijk verwant aan de verwante uitspraak: 'having skeletons in the closet', oftewel: lijken in de kast hebben. Zodoende kreeg de deze uitspraak een negatieve connotatie (Okrent, 2015).

De manier waarop LHBTI in de media worden gepresenteerd, heeft invloed op de publieke perceptie en kan bijdragen aan zowel acceptatie als verdeeldheid als acceptatie. Dit sluit nauw aan bij de rol van framing in de berichtgeving over deze onderwerpen.

#### 1.4 Hoe worden LHBTI frames in de media gebruikt?

Een frame is een manier om naar de werkelijkheid te kijken — een soort bril waardoor gebeurtenissen worden geïnterpreteerd. Media gebruiken frames bewust of onbewust om bepaalde aspecten van een verhaal te benadrukken, terwijl andere juist worden weggelaten. Frames helpen om grip te krijgen op complexe onderwerpen en maatschappelijke discussies. Ze bieden structuur en houvast, maar beïnvloeden ook hoe het publiek gebeurtenissen beoordeelt. Inzicht in frames maakt duidelijk dat er vaak niet één objectieve waarheid is, maar meerdere perspectieven die allemaal een ander licht werpen op dezelfde situatie (Van Gorp, 2019).

De frames die worden gebruikt rondom LHBTI-gerelateerde onderwerpen verschillen van de frames die in de mainstream media verschijnen. Het recente onderzoek van Verhoeven et al. (2023) richt zich op de meest voorkomende frames in de Nederlands gesproken Belgische nieuwsmedia rondom LHBTI. De auteurs voeren een inhoudsanalyse uit op 1570 LHBTI-gerelateerde nieuwsartikelen en categoriseren de frames die in de berichtgeving naar voren komen.

Het is belangrijk om op te merken dat het gelabeld is als inclusieve en exclusieve frames. Een inclusief frame verwijst naar inclusie van LHBTI-gemeenschap en progressieve berichtgeving (Meijer, 2021) Exclusieve journalistiek daarentegen draagt bij aan het versterken van bestaande ongelijkheden en uitsluitingen, waardoor een beperkt en vertekend beeld van de samenleving wordt gepresenteerd (Rupar et al., 2022).

##### **Inclusieve frames**

Het onderzoek van Verhoeven et al. (2023) bevat tien frames, waar dit is onderverdeeld in twee categorieën. Inclusieve frames omvatten een positieve benaderingen die LHBTI+-gemeenschappen ondersteunen, zoals acceptatie, zichtbaarheid en het pleiten voor gelijke rechten.

##### **1) Slachtofferframe (Victim frame)**

Dit frame presenteert LHBTI-personen als slachtoffers van discriminatie en geweld. Hoewel slachtoffer als negatief gezien kan worden, wordt de groep niet uitgesloten bij het slachtofferframe waardoor het geen exclusief frame betreft.

##### **2) Zichtbaarheidsframe (Visibility frame)**

De nadruk ligt op de zichtbaarheid van de LHBTI-gemeenschap in de media en publieke ruimte. Dit frame benadrukt het belang van meer zichtbaarheid voor de acceptatie van LHBTI-gemeenschap. Het regenboogzebrapad is een goed voorbeeld van dit frame.

**3) Aanvaardingsframe (Acceptance frame)**

Dit frame gaat over de acceptatie van LHBTI-personen in de samenleving, zowel op persoonlijk niveau als in de bredere juridische context.

**4) Homonationalismeframe (Homonationalist frame)**

Het homonationalisme frame benadrukt het contrast tussen de eigen natie (vaak gepresenteerd als LHBTI-vriendelijk) en andere landen die worden gepresenteerd als homo fobisch of waar dit niet wordt geaccepteerd.

**5) Interne strijd-frame (Internal battle frame)**

Dit frame richt zich op de persoonlijke strijd van LHBTI-personen. Denk aan hun worsteling met hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit of “uit de kast komen”.

**6) Homofobe religieframe (Homophobic religion frame)**

In dit frame worden religieuze groepen (zoals christenen of moslims) vaak gepresenteerd als de voornaamste tegenstanders van LHBTI-rechten en – acceptatie.

**7) Homofobe politiekframe (Homophobic politics frame)**

Dit frame legt de nadruk op politieke actoren, waaronder ook rechts-populistische politici die LHBTI-rechten en acceptatie tegenwerken.

**Exclusieve frames**

Een exclusief frame is een manier van framen waarbij de LHBTI+-personen worden neergezet als een bedreiging voor wat ‘normaal’ is en draagt bij aan het buitensluiten van de LHBTI+-gemeenschap.

**8) Afwijkend gedrag-frame (Deviance frame)**

Dit frame portretteert LHBTI-personen als afwijkend van de norm en benadrukt de bedreiging die LHBTI-gedrag zou kunnen vormen voor ‘normale’ waarden.

**9) Dogmaframe (Dogmatic frame)**

In dit frame wordt LHBTI-gemeenschappen verweten te veel eisen te stellen, vaak gepresenteerd in de context van kritiek op de zogenaamde ‘woke’-cultuur en de grenzen van sociale rechtvaardigheid.

**10) Geen frame (No frame)**

Dit verwijst naar artikelen die geen specifiek frame bevatten, wat betekent dat de berichtgeving geen duidelijke richting of kaders gaf in de behandeling van LHBTI-kwesties.

## Hoofdstuk 2: Hoe ziet de LHBTI-gerelateerde berichtgeving eruit in de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad?

De Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad (RD) zijn twee uiterst verschillende kranten. Deze verschillen in visie beïnvloeden hun berichtgeving, waaronder de manier waarop zij onderwerpen zoals LHBTI zullen framen. Om deze verschillen beter te begrijpen, is het van belang de achtergrond van beide kranten te analyseren.

### 2.1 De Volkskrant

De Volkskrant is het op twee na meest gelezen dagblad van Nederland, met gemiddeld 750.000 lezers door de weeks en op zaterdag een bereik van een miljoen lezers (Huisaanhuis, z.d.). De eerste oplage van de Volkskrant verscheen op 2 oktober 1919. De Volkskrant groeide al snel uit tot een blad wat drie keer in de week verschijnt. De katholieke elite las bij voorkeur een andere krant. Op 25 september 1965 wordt de ondertitel ‘katholiek dagblad van Nederland’ geschrapt. Ze verliezen door de jaren heen meer katholieke lezers en in 1978 beschouwd 42 procent van de lezers zich nog als katholiek (Wansink & Audenaerd, 2021).

#### Visie

DPG Media (z.d.) beschrijft de visie van de Volkskrant op hun website als volgt: “De Volkskrant gelooft dat goede journalistiek het leven van haar lezers verrijkt. De Volkskrant is ruimdenkend; zonder vooroordelen, open van geest en nieuwsgierig. Toonaangevend door de tijdsgeest te vatten, het herkennen van relevant nieuws, als eerste belangwekkende ontwikkelingen te zien en vooruitstrevend te zijn”.

#### Doelgroep

De visie past bij de progressieve kant van de krant, dat zich richt op hoogopgeleid en overwegend links lezerspubliek. Uit onderzoek van Maurice de Hond - naar het stemgedrag van Volkskrant-lezers tijdens de Provinciale Statenverkiezingen - blijkt dat 24 procent van hen op GroenLinks stemde, gevolgd door VVD, PvdA en D66 (Wansink & Audenaerd, 2021).

De Volkskrant wil toegankelijk blijven voor verschillende maatschappelijke groepen en wordt vaak gezien als toegankelijker voor een breder publiek in vergelijking met het NRC. Uiteindelijk wordt de Volkskrant vooral gelezen door een (linkse) elite van vooral jongere, hoger opgeleide lezers (Ybema, 2003). Dat de Volkskrant wordt gelezen door een hoogopgeleid publiek wordt bevestigd door een onderzoek van Ipsos – een onderzoeksbureau - in opdracht van NOS en RTL Nieuws. Hieruit blijkt dat de hoger opgeleide inwoners van Nederland, vooral stemmen op de linksgeoriënteerde politieke partijen. De uitslag van dit onderzoek is te zien in figuur 3 (Ipsos, 2023; Jessurun et al., 2023).

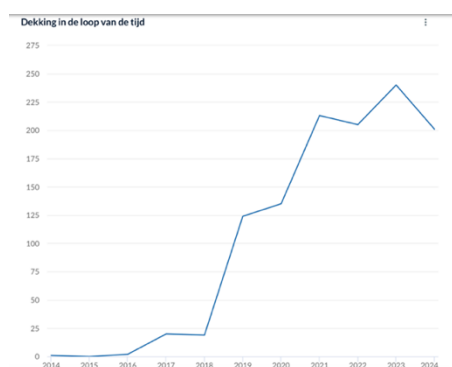


Figuur 3: Uitslag verkiezingen 2023 – opleidingsniveau van kiezers per partij (Ipos, 2023)

### LHBTI-gerelateerde berichtgeving

Linksgeoriënteerde politieke partijen zetten zich vaak in voor emancipatie van LHBTI-rechten. Zo wil GroenLinks discriminatie op basis van genderidentiteit hard aan pakken (GroenLinks, z.d.). Op Rainbowvote.NU biedt COC Nederland een overzicht van standpunten van politieke partijen over LHBTI+-kwesties. Hieruit blijkt dat GroenLinks, VVD, CDA, D66 en Partij voor de Dieren regenboogkandidaten hebben ingestuurd (COC Nederland, 2024).

De berichtgeving rond LHBTI in de Volkskrant is in de afgelopen jaren toegenomen, blijkt uit de database Nexus Uni. Sinds 2014 tot eind 2024 verschenen er 1160 artikelen waarin LHBTI expliciet wordt genoemd (zie figuur 4). Uit een globale verkenning van deze artikelen blijkt dat er stukken zijn over de positie van LHBTI-asielzoekers (Kuiper, 2023), maatschappelijke acceptatie en gelijkheid. Zo koos de krant in een artikel over weigerambtenaren - gemeentelijke trouwambtenaren die geen huwelijk willen voltrekken bij mensen van hetzelfde geslacht - voor een invalshoek als een maatschappelijk probleem van gelijke rechten. Een kwestie van discriminatie versus gelijke behandeling (de Volkskrant, 2007). Deze benadering schetst een beeld van de progressieve kant van de Volkskrant.



Figuur 4: Het aantal krantenartikelen in de Volkskrant met de term 'LHBTI' (Nexus Uni).

## 2.2 Reformatorisch Dagblad

Het Reformatorisch Dagblad (RD) verscheen voor het eerst op 1 april 1971. Inmiddels heeft de krant een oplage van zo'n 50.000 exemplaren en ligt het bereik van de krant - door grote aantal andere kanalen - op ongeveer 400.000 lezers. De krant maakt onderdeel uit van Erdee Media Groep, een mediabedrijf met een uitgesproken religieuze overtuiging.

### Visie

Op de website van Erdee Media Groep (z.d.) wordt de identiteit als volgt omschreven: "Erdee Media Groep is een bedrijvengroep met een reformatorische identiteit. Dit betekent dat zij bij het ondernemen de Bijbel, Gods Woord, als leidraad gebruiken." Volgens dezelfde bron is de missie van de organisatie: "Bijbelse, reformatorische principes via media te verspreiden ter bevordering van Gods eer en het welzijn van de naaste."

### Doelgroep

De doelgroep van het Reformatorisch voelt zich verbonden met de identiteit van de krant en deelt het streven om de Bijbelse principes te delen met de samenleving. De term reformatorisch verwijst naar de Reformatie, een invloedrijke periode in de Nederlandse kerkgeschiedenis waar Maarten Luther en Johannes Calvijn aan het begin stonden van de reformatorische kerk (Erdee Media Groep, z.d.).

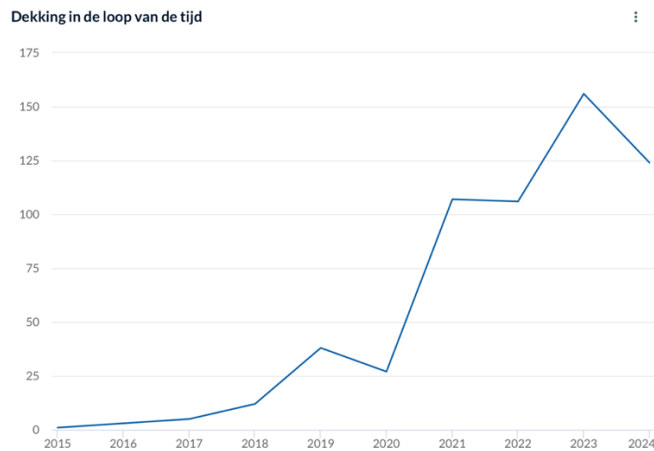
Op de website van de krant wordt de lezersgroep als volgt omschreven: *"De lezers van het Nederlands- en Reformatorisch Dagblad zijn overtuigd christen. Woonachtig op de Biblebelt zijn ze betrokken bij de maatschappij, actief in verschillende vormen van vrijwilligerswerk en veelal werkzaam in de midden- of hogere klasse."*

Politiek gezien stemt deze doelgroep overwegend op partijen als SGP en CU. Met name in de zogenoemde Biblebelt, waar veel gereformeerden wonen, heeft de SGP een grote aanhang (Reformatorisch Dagblad, z.d.). In lijn met deze achtergrond geeft de SGP (z.d.) in haar standpunt over LHBTI aan dat zij liever niet denken in afkortingen, maar de mens zien als een schepsel van God: "Ze verwachten respect voor LHBTI+-personen en geweld is dan ook uit den boze. Daarnaast wordt benadrukt door de SGP dat seksualiteit thuishoort tussen man en vrouw, en dat het huwelijk een exclusieve verbintenis is tussen man en vrouw."

### LHBTI-gerelateerde berichtgeving

De berichtgeving rond LHBTI in het Reformatorisch Dagblad is de afgelopen jaren ook toegenomen. Volgens database Nexus Uni verschenen er tussen 2015 en eind 2024 in totaal 579 artikelen, waarin de term LHBTI expliciet wordt genoemd. Hoewel dit aantal lager is dan bij de Volkskrant is er sprake van een geleidelijke groei (zie figuur 5). Een historisch voorbeeld wordt beschreven door de hoofdredacteur van het Reformatorisch Dagblad. Al in 1972 publiceerde het RD een achtergrond artikel waarin een homoseksuele man uit de gereformeerde kring zijn verhaal mocht doen (toen zeer uitzonderlijk). De auteur, Sarie van Malckenhorst noemde het daarin 'zuiver onchristelijk' dat de kerk homo's in het verleden aan hun lot had overgelaten, en waarschuwde dat harde veroordeling tot isolement kan leiden (De Bruijn & Reformatorisch Dagblad,

2021). In dezelfde periode beschreef de krant een citaat van een psycholoog die homo-zijn als een “infantiel-emotionele oorsprong” noemde leiden (De Bruijn & Reformatorisch Dagblad, 2021), (Reformatorisch Dagblad, 1972).



*Figuur 5: Het aantal krantenartikelen in het Reformatorisch Dagblad met de term 'LHBTI' (Nexus Uni)*

Dat zijn twee voorbeelden uit de geschiedenis. Een recenter voorbeeld is de Nashville-verklaring – een document wat tegen homoseksualiteit en transgender identiteit – werd ondertekent door predikanten in binnen- en buitenland. Dit zorgde voor spanning binnen een groep orthodoxe christenen en een groep verdedigers van seksuele diversiteit. Blijkt uit een interview van Michiel Bakker met Marco Derks (Bakker & Reformatorisch Dagblad, 2021).

Uit de analyse blijkt dat de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad twee kranten zijn met sterk verschillende ideologische achtergronden. De Volkskrant heeft zich ontwikkeld tot een progressieve krant en richt zich op een hoger opgeleid publiek. Het Reformatorisch Dagblad daarentegen heeft een christelijke, conservatieve identiteit en spreekt een lezerspubliek aan dat waarde hecht aan traditionele Bijbelse principes.

Deze verschillen sluiten aan bij de bevindingen dat nieuwsselectie gevormd worden door de redactionele koers van een medium. Deze redactionele koers sluit aan bij de ideologische achtergrond van de journalist en zal invloed hebben op de inhoud van het nieuws, aangezien zij in lijn zijn met de redactionele visie van de krant (Peiser, 2000).

### Hoofdstuk 3. Wat is het verschil in de gebruikte frames in LHBTI-gerelateerde berichtgeving in de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad tijdens Pride-maand 2024?

Voor de analyse van LHBTI-framing wordt gebruik gemaakt van het model Verhoeven et al. (2023), de tien frames onderscheiden de berichtgeving over LHBTI-onderwerpen.

#### 3.1 De Volkskrant

De krantenartikelen van de Volkskrant zijn beoordeeld. In de tabel 1 is te zien welk frame is gebruikt en de frequentie hiervan. Er is onderscheid gemaakt in inclusieve en exclusieve frames.

Tabel 1: Aantal gebruikte frames in de Volkskrant in juni 2024

| Frames                 | Frequentie | Categorie |
|------------------------|------------|-----------|
| Slachtofferframe       | 3          | Inclusief |
| Zichtbaarheid frame    | 5          | Inclusief |
| Aanvaardingsframe      | 3          | Inclusief |
| Homonationalisme frame | 4          | Inclusief |
| Interne strijd-frame   | 1          | Inclusief |
| Homofobe religieframe  | 2          | Inclusief |
| Homofobe politiekframe | 8          | Inclusief |
| Afwijkend gedrag-frame | 1          | Exclusief |
| Dogmaframe             | 1          | Exclusief |
| Geen frame             | 1          | Exclusief |

Bron: Analyse onderzoeker

Uit de analyse van de geselecteerde krantenartikelen blijkt dat de Volkskrant verschillende frames gebruikt in hun berichtgeving over LHBTI tijdens Pride-maand 2024. Zowel inclusieve als exclusieve frames komen voor. Het inclusieve ‘homofobe politieke frame’ komt het vaakst voor, wat aantoont dat de krant veel aandacht besteed aan politieke spanningen rondom LHBTI-rechten. Daarnaast komt het zichtbaarheid frame vijf keer voor en het homonationalisme frame vier keer. Naast de inclusieve frames worden drie exclusieve frames gebruikt. Alle drie de exclusieve frames komen één keer voor. Belangrijk hierbij is dat exclusieve frames ook worden weergegeven zodra het een citaat is.

#### 3.2 Reformatorisch Dagblad

De geselecteerde krantenartikelen zijn beoordeeld. In de tabel 2 is te zien, hoe vaak de gebruikte frames zijn voorgekomen in de artikelen van het Reformatorisch Dagblad. Er is onderscheid gemaakt in inclusieve en exclusieve frames.

Tabel 2: Aantal gebruikte frames in het Reformatorisch dagblad in juni 2024

| Frames              | Frequentie | Categorie |
|---------------------|------------|-----------|
| Slachtofferframe    | 5          | Inclusief |
| Zichtbaarheid frame | 4          | Inclusief |
| Aanvaardingsframe   | 4          | Inclusief |

|                        |   |           |
|------------------------|---|-----------|
| Homonationalisme frame | 3 | Inclusief |
| Interne strijd-frame   | - | Inclusief |
| Homofobe religieframe  | - | Inclusief |
| Homofobe politiekframe | 2 | Inclusief |
| Afwijkend gedrag-frame | 2 | Exclusief |
| Dogmaframe             | 6 | Exclusief |
| Geen frame             | - | Exclusief |

*Bron: Analyse onderzoeker*

Uit de analyse van de artikelen van het Reformatorisch Dagblad blijkt dat de krant gebruik maakt van zowel inclusieve als exclusieve frames, waarbij het exclusieve dogmaframe het vaakst voorkomt. Dit frame komt zes keer voor. Belangrijk hierbij is dat exclusieve frames ook worden weergegeven zodra het een citaat is.

Tegelijkertijd blijkt uit de analyse dat ook het Reformatorisch Dagblad vaker inclusieve frames inzet dan exclusieve frames. Hier is het meest voorkomende gebruikte frame het slachtofferframe. Het Reformatorisch Dagblad laat een duidelijke spanning zien tussen inclusieve en exclusieve framing van LHBTI.

### 3.3 Het verschil tussen de gebruikte frames in de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad

De Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad verschillen duidelijk in hun framing van LHBTI tijdens Pride-maand 2024. De Volkskrant gebruikt overwegend inclusieve frames en legt sterk de nadruk op politieke verantwoordelijkheid, internationale vergelijkingen en zichtbaarheid van de LHBTI-personen. Deze frames dragen bij aan het bevorderen van publieke steun voor LHBTI-rechten, zoals blijkt uit onderzoek van Calabrese et al. (2016), waarin wordt aangetoond dat inclusieve framing in publieke communicatie kan helpen om beleid te normaliseren en bredere steun te verkrijgen rondom PrEP.

Het Reformatorisch Dagblad daarentegen laat een gemengd beeld zien, waarin zowel inclusieve als exclusieve frames worden gebruikt. Het vaak terugkomende dogmaframe wijst op een kritische houding ten opzichte van de LHBTI+-community. Dit frame versterkt het idee van LHBTI-rechten als een bedreiging voor traditionele en religieuze waarden. Onderzoek van Lecheler en De Vreese (2012) toont aan dat exclusieve framing invloed heeft op de publieke opinie door bepaalde aspecten van een onderwerp te benadrukken, wat kan bijdragen aan het vormen van een negatieve houding ten opzichte van de LHBTI+-community. Exclusieve framing leidt niet tot het presenteren van nieuwe perspectieven, maar legt de nadruk op 'afwijking' van de LHBTI-gemeenschap. Dit vergroot de kans op sociale uitsluiting, doordat het verschil wordt benadrukt (Lecheler & De Vreese, 2012).

Het verschil tussen beide kranten laat zich niet alleen uitdrukken in het aantal frames, maar ook in de toon en de context waarin het frame wordt gebruikt. Waar de Volkskrant LHBTI-framing inzet als middel voor normalisering en de vergelijking trekt met andere landen, laat het Reformatorisch Dagblad een spanningsveld zien tussen maatschappelijke ontwikkelingen en religieuze overtuiging.



## Methode

Voor dit onderzoek is gekozen voor een mixed-methodes benadering, waarbij zowel kwantitatieve als kwalitatieve technieken worden toegepast. Volgens Koetsenruijter en Van Hout (2018) is een framingonderzoek geschikt voor deze combinatie: de kwantitatieve aanpak laat zien hoe vaak bepaalde frames voorkomen, terwijl de kwalitatieve aanpak helpt om de betekenis en context van een frame beter te begrijpen.

In dit onderzoek worden de frames op een systematische manier geteld. Dit maakt het mogelijk om te berekenen welke frames het meest voorkomen en hoe de verdeling is onder de onderzochte artikelen. Daarbij sluit dit aan bij Koetsenruijter en Van Hout (2018), die aangeven dat framing ook zichtbaar wordt door herhaling van bepaalde context. Ik heb gekozen voor een deductieve aanpak, dat houdt in dat ik wil onderzoeken hoe bestaande theorie – in dit geval het frame-model van Verhoeven et.al. – zich vertaalt naar twee kranten met ideologische verschillen. Dit maakt het mogelijk om de kranten te vergelijken.

### Onderzoeksopzet

Het onderzoek heeft als doel te achterhalen of en hoe de framing van LHBTI verschilt tussen de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad. De analyse richt zich op krantenartikelen tijdens Pride-maand juni 2024 wat past bij een kwantitatieve onderzoeksopzet.

Deze periode is relevant omdat verwacht wordt dat de media in deze maand extra aandacht besteden aan LHBTI-gerelateerde onderwerpen. Door Pride-maand 2024 te analyseren, wordt het inzichtelijk hoe beide kranten omgaan met dit onderwerp en of zij bijdragen aan de maatschappelijke discussie rondom LHBTI+-acceptatie (Bryant & Zillmann, 2002).

### Codeboek

De analyse is uitgevoerd aan de hand van een codeboek, opgesteld op basis van eerder wetenschappelijk onderzoek naar framing in Nederlands gesproken Belgische media (Verhoeven et al., 2023). Het codeboek onderscheidt tien frames. Onderverdeeld in inclusief: verwijst naar inclusie van de LHBTI-gemeenschap en hoopvolle berichtgeving. Een exclusief frame draagt bij aan uitsluiting versterken van ongelijkheden (Rupar et al., 2022).

Het voorkomen van de beschreven frames bij de krantenartikelen zijn systematisch genoteerd. Daarnaast worden de titel van het artikel, de publicatiedatum, het aantal woorden, inclusief of exclusief, de bewijzende zin(nen), en of deze zin een citaat bevat, genoteerd. De data zijn verzameld in Excel en zijn handmatig verwerkt. Na het verzamelen van deze data zijn de teksten beoordeeld op frame en de frequentie is weergegeven in een grafiek.

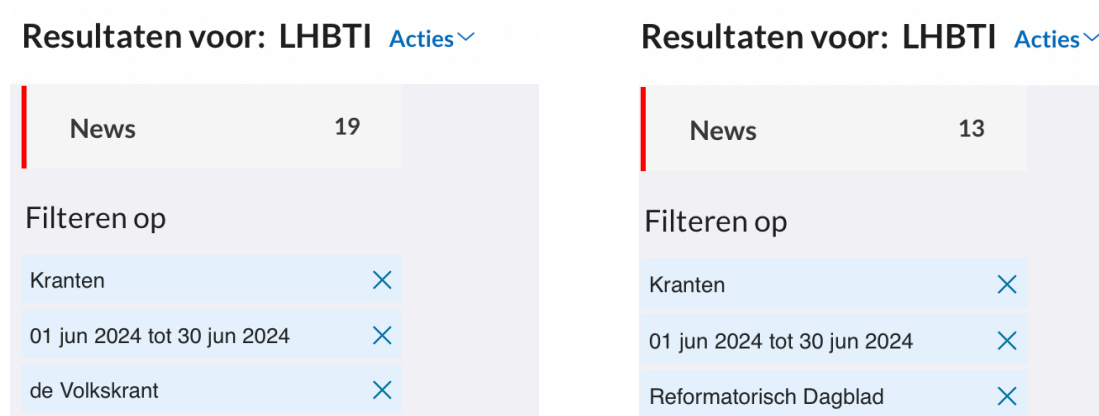
### Data-analyse

De keuze voor de twee kranten is bewust gemaakt vanwege hun ideologische contrast. De Volkskrant is een progressieve, seculiere krant, met een brede, linksgeoriënteerde lezersgroep (Ybema, 2003). Het Reformatorisch Dagblad daarentegen heeft een uitgesproken christelijk profiel en richt zich op het orthodox-reformatorisch publiek

(Erdee Media Groep, z.d.) Dit ideologische verschil maakt de vergelijking van hun berichtgeving over LHBTI bijzonder relevant.

De selectie van artikelen is gedaan via de database van Nexus Uni, waarbij de zoekterm “LHBTI” is gebruikt. In de verkennende fase zijn artikelen gescand op andere termen zoals “homoseksueel”, “transgender” of “regenboog”. Om het zo compleet mogelijk te maken is uiteindelijk de zoekterm “LHBTI” vastgesteld. De zoekopdracht leverde – in eerste instantie - negentien artikelen van de Volkskrant en dertien van het Reformatorisch Dagblad op (zie figuur 6).

Het is belangrijk om op te merken dat de term ‘LHBTI’ relatief recent is. In de jaren tachtig van de twintigste eeuw kwam de eerste afkorting LGB. Dat was een Engelse term die stond voor lesbian, gay en bisexual. Gaandeweg zijn er meer letters bijgekomen. In oudere artikelen worden mogelijk andere termen gebruikt, zoals LGB of LHBT (Onze Taal, z.d.).



Figuur 6: Aantal krantenartikelen van de Volkskrant (links) en het Reformatorisch Dagblad (rechts) met de zoekterm LHBTI in de maand juni 2024 (Nexus Uni)

Na het verwijderen van opiniestukken, dubbele artikelen en recensies, bleven er dertien artikelen van de Volkskrant en elf van het Reformatorisch dagblad over voor de analyse. Deze zijn uitgesloten van de analyse omdat de mening van de journalist en rol speelt (Scheufele & Tewksbury, 2007). Omdat het onderzoek tekstuele frames bevat blijven foto's en ondertekeningen buiten beschouwing.

## Bias

Uit onderzoek van Mantzoukas (2005) blijkt dat bias niet kan worden uitgesloten van het onderzoeksproces, ongeacht de manier waarop wij de werkelijkheid bepalen. Als onderzoeker ben ik mij ervan bewust dat ik een bepaalde bias heb als het gaat van framing in het Reformatorisch Dagblad en de Volkskrant. Zelf behoor ik tot de LHBTI-gemeenschap en heb ik een christelijke opvoeding gehad. Dit zorgt voor een bepaalde sympathie tegenover het Reformatorisch Dagblad, omdat bepaalde uitspraken niet nieuw zijn.

## Resultaten

De gebruikte frames in het Reformatorisch Dagblad en de Volkskrant zijn gelezen en beoordeeld. Bewijzende zinnen zijn meegenomen in de analyse, om context te bieden waarin de genoemde frames zijn geplaatst. Hieronder volgt een gedetailleerde analyse van de gebruikte frames.

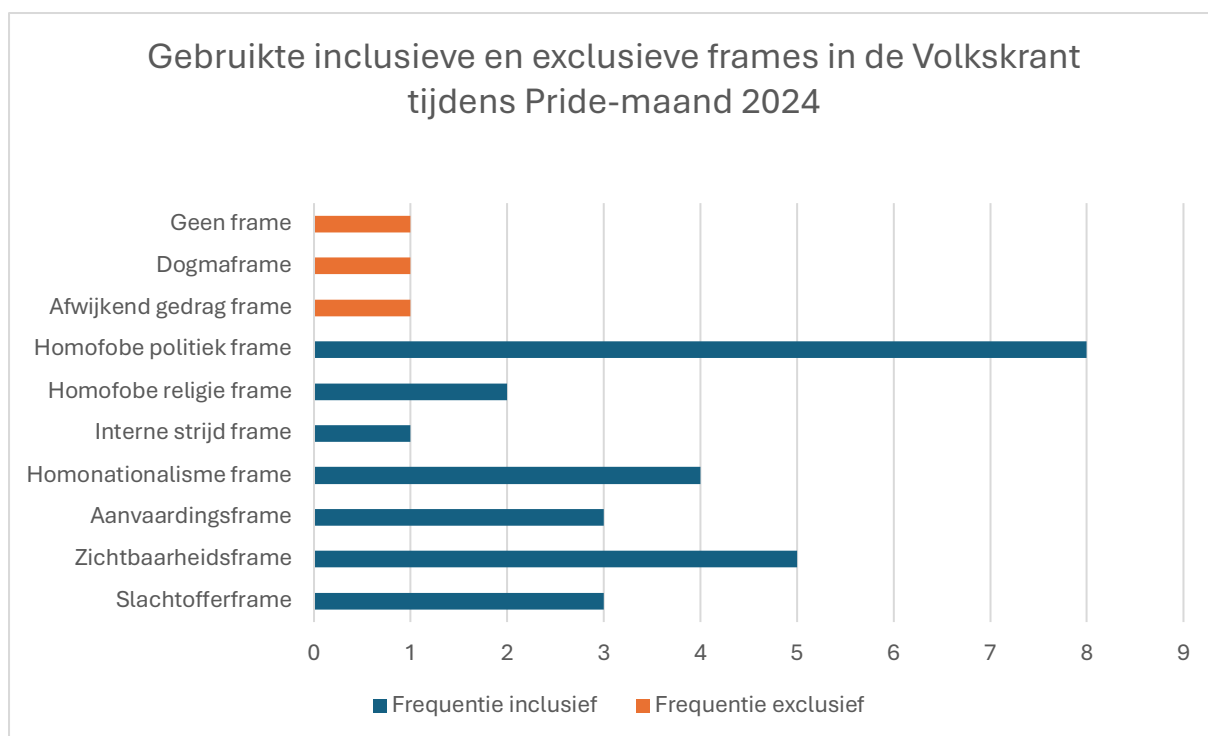
Elk artikel is beoordeeld op inhoud en de voorkomende frames worden genoteerd. In totaal zijn er 29 frames geteld in artikelen van de Volkskrant, waarvan 26 inclusief zijn en 3 exclusief. In het Reformatorisch Dagblad kwamen 26 frames voor, waarvan 18 inclusief en 8 exclusief. De bijbehorende bewijzende zin(nen) zijn per frame opgeslagen in een Excelbestand. Daarbij is ook aangegeven of een citaat is, om context te bieden (zie figuur 7).

| Uitwerking na gelezen artikelen zonder opiniestukken en recensies |                  |                |                  |                     | Uitwerking na gelezen artikelen zonder opiniestukken en recensies |                  |                 |                |                  |                     |                              |
|-------------------------------------------------------------------|------------------|----------------|------------------|---------------------|-------------------------------------------------------------------|------------------|-----------------|----------------|------------------|---------------------|------------------------------|
| Datum publicatie                                                  | Titel            | Aantal woorden | Frame(s)         | Inclusief/Exclusief | Bewijzende zin                                                    | Datum publicatie | Titel           | Aantal woorden | Frame(s)         | Inclusief/Exclusief | Bewijzende zin               |
| 07-06-2024                                                        | Orbán stelde     | 452            | 4. Homofobie     | Inclusief           | Hongarije had Citaat                                              | 08-06-2024       | Californië wil  | 1054           | 3. Aanvaarding   | Inclusief           | President Biden Citaat       |
| 08-06-2024                                                        | De juiste balai  | 1016           | 2. Zichtbaarheid | Inclusief           | Als de kijker al Geen citaat                                      |                  |                 |                | 9. Dogmaframe    | Exclusief           | De sterke protest Citaat     |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Ten tijde de disc Geen citaat                                     |                  |                 |                |                  |                     | Ter illustratie n Citaat     |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Wie de eerste Geen citaat                                         |                  |                 |                | 1. Slachtoffer   | Inclusief           | maatregelen t Citaat         |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Hij is tenslotte Geen citaat                                      |                  |                 |                |                  |                     | Dat moet volge Citaat        |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Gatwa is de en Geen citaat                                        |                  |                 |                | 9. Dogmaframe    | Exclusief           | Ter illustratie n Citaat     |
| 13-06-2024                                                        | VS: benoemin     | 595            | 7. Homofobie     | Inclusief           | Het laatste vul Citaat                                            |                  |                 |                | 1. Slachtoffer   | Inclusief           | maatregelen t Citaat         |
| 13-06-2024                                                        | Hoogste recht    | 931            | 2. Zichtbaarheid | Inclusief           | Maardan treft Citaat                                              |                  |                 |                |                  |                     | Dat moet volge Citaat        |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Er zijn mening Citaat                                             | 15-06-2024       | Wars van sam    | 622            | 9. Dogmaframe    | Exclusief           | Dan moet de S Citaat         |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Critici ontware Citaat                                            |                  |                 |                | 8. Afwijkend g   | Exclusief           | Hij heeft vorige Citaat      |
| 17-06-2024                                                        | Het gaath heel   | 1067           | 1. Slachtoffer   | Inclusief           | De nieuwe reg Citaat                                              | 15-06-2024       | Touwtrekkent    | 3063           | 3. Aanvaarding   | Inclusief           | Hoe de fixatie i Geen citaat |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Wereldbeschi Citaat                                               |                  |                 |                | 1. Slachtoffer   | Exclusief           | De discussie i Geen citaat   |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Lady Gaga en Geen citaat                                          |                  |                 |                | 7. Homofobie     | Inclusief           | Onmiskenbaa Geen citaat      |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Onder de regent Geen citaat                                       |                  |                 |                |                  |                     | En als een bak Geen citaat   |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | die een regent Geen citaat                                        |                  |                 |                | 2. Zichtbaarheid | Inclusief           | Hoog op het t Citaat         |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | De 18-jarige M Geen citaat                                        | 18-06-2024       | SGP'er Stoffe   | 414            | 2. Zichtbaarheid | Inclusief           | Daarom amanj Geen citaat     |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Onderaanhan Citaat                                                |                  |                 |                | 3. Aanvaarding   | Inclusief           | Kun je van mer Citaat        |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Onderaanhan Citaat                                                | 18-06-2024       | Rutte nadent N  | 138            | 4. Homofobie     | Inclusief           | Het gaatomul Citaat          |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | 'Vorig jaar had Citaat                                            | 19-06-2024       | Thailand stem   | 411            | 3. Aanvaarding   | Inclusief           | De nieuwe wel Citaat         |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Regeringspoli Geen citaat                                         |                  |                 |                |                  |                     | Voor de Thais Geen citaat    |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Onder PS inre Citaat                                              |                  |                 |                |                  |                     | Premier Smetth Citaat        |
| 17-06-2024                                                        | Noordse neen     | 480            | 1. Slachtoffer   | Inclusief           | De NRM zintw Citaat                                               |                  |                 |                |                  |                     | Het is een bas Citaat        |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | De NRM zintw Citaat                                               |                  |                 |                |                  |                     | Thailand wordt Geen citaat   |
| 21-06-2024                                                        | Rutte heeft alle | 358            | 4. Homofobie     | Inclusief           | Rutte zei destij Citaat                                           |                  |                 |                | 2. Zichtbaarheid | Inclusief           | Premier Smetth Geen citaat   |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Het stak Orbá Geen citaat                                         |                  |                 |                |                  |                     | Deelnemers a Geen citaat     |
| 21-06-2024                                                        | De plank raak    | 2331           | 10. Geen frame   | Exclusief           | Egg goed gelui Citaat                                             |                  |                 |                | 1. Slachtoffer   | Inclusief           | In buurtland Mj Geen citaat  |
| 22-06-2024                                                        | Het betere zon   | 583            | 2. Zichtbaarheid | Inclusief           | Daarom prese Geen citaat                                          |                  |                 |                |                  |                     | Overtreders k Geen citaat    |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Male-upmerk Geen citaat                                           |                  |                 |                | 4. Homofobie     | Inclusief           | Het wetboek v Citaat         |
| 22-06-2024                                                        | De PVV heeft a   | 661            | 2. Zichtbaarheid | Inclusief           | een Britse get Geen citaat                                        |                  |                 |                | 4. Homofobie     | Inclusief           | De Hongaarse Geen citaat     |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Zo kon je als g Geen citaat                                       | 19-06-2024       | Weg vrij voor R | 568            | 4. Homofobie     | Inclusief           | Beiden blikten Geen citaat   |
| 22-06-2024                                                        | Alles behalve    | 1642           | 7. Homofobie     | Inclusief           | Tweede was A Geen citaat                                          |                  |                 |                |                  |                     | Rutte schijft v Citaat       |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | niet te veel ge Citaat                                            |                  |                 |                |                  |                     | De gebouwen Geen citaat      |
| 25-06-2024                                                        | Het land waar    | 308            | 1. Slachtoffer   | Inclusief           | Zo liet de eers Geen citaat                                       | 20-06-2024       | Preken in de k  | 1636           | 2. Zichtbaarheid | Inclusief           | Vooraf in het Citaat         |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Het hoggere Citaat                                                | 27-06-2024       | Cruiseschip v   | 1462           | 9. Dogmaframe    | Exclusief           | Labour, de Lib Geen citaat   |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | In lichtschijf Geen citaat                                        | 28-06-2024       | Wat grote Bits  | 608            | 1. Slachtoffer   | Inclusief           | Hoewel het vel Geen citaat   |
| 25-06-2024                                                        | Oude SOP-sta     | 662            | 6. Homofobie     | Inclusief           | Namibië kent Citaat                                               |                  |                 |                | 7. Homofobie     | Exclusief           | zet de partij n Citaat       |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Wie moeten w Citaat                                               |                  |                 |                |                  |                     | Ook Reform UI Geen citaat    |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | 'Het probleem Citaat                                              |                  |                 |                | 8. Afwijkend g   | Exclusief           | Het lesmateri Geen citaat    |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Zijn collega b Citaat                                             |                  |                 |                | 9. Dogmaframe    | Exclusief           | Reform UK stel Citaat        |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Meteen 'cent' Citaat                                              |                  |                 |                |                  |                     | Bijbelse waan Geen citaat    |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Zijn collega b Citaat                                             | 28-06-2024       | Britse christe  | 1676           | 9. Dogmaframe    | Exclusief           |                              |
|                                                                   |                  |                |                  |                     | Denk aan 'rac Citaat                                              |                  |                 |                |                  |                     |                              |

Figuur 7: Uitwerking analyse in Excelbestand van de Volkskrant (links) en het Reformatorisch Dagblad (rechts).

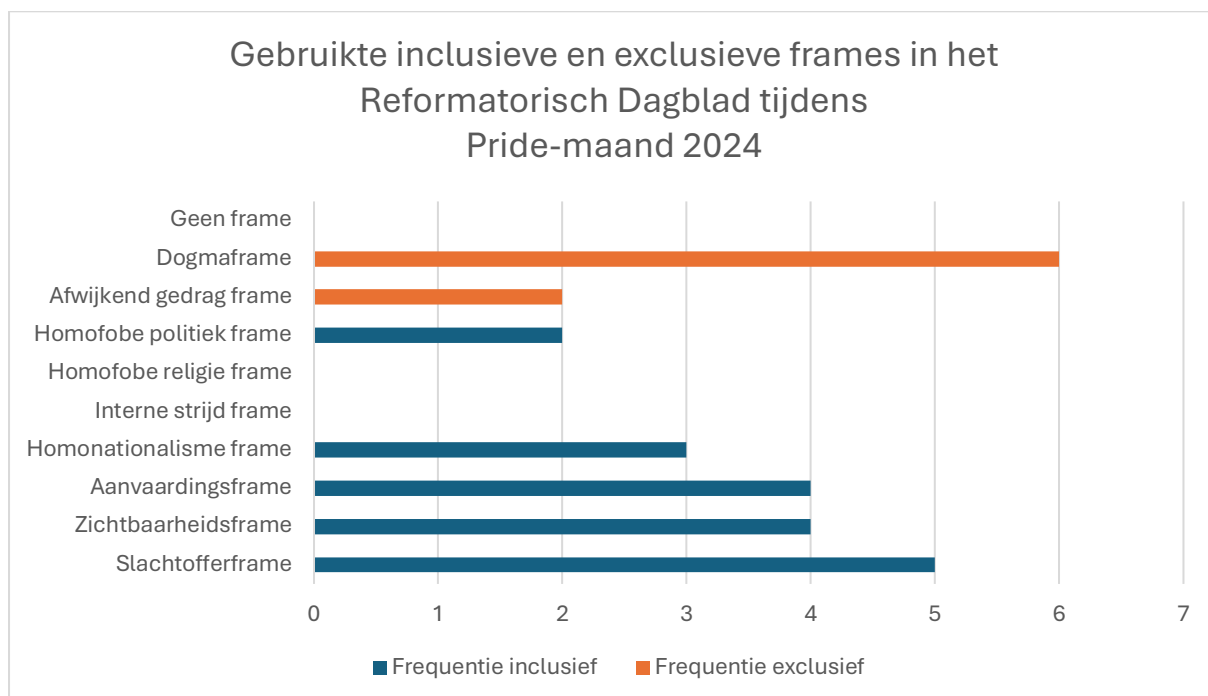
Figuur 8 toont de gebruikte frames die zijn gebruikt in artikelen van de Volkskrant. Opvallend is dat in de Volkskrant het 'homofobe politieke frame' het meest voorkomt. Dit frame verwijst naar situaties waarin homoseksualiteit wordt gekoppeld aan politieke agenda's, wetgeving of ideologische conflicten. Voorbeelden van bewijzende zinnen zijn:

- "De nieuwe regering is ruimdenkender. Hij doelt op de rechts-nationalistische partij PiS, die jarenlang hetze tegen de lhbt-gemeenschap voerde."
- "Afd begon als anti-immigratiepartij, en voert inmiddels strijd tegen alles, van coronamaatregelen tot lhbt-rechten."
- "Hongarije had toen een omstreden 'anti-lhbt-wet' ingevoerd. Rutte reageerde daar fel op bij de EU-top."



*Figuur 8: Gebruikte inclusieve en exclusieve frames in artikelen de Volkskrant tijdens Pride-maand 2024 (Bron: Excel)*

Figuur 9 toont de frames die zijn gebruikt door het Reformatorisch Dagblad. Opvallend is hier dat het ‘dogmaframe’ het meeste voorkomt en wordt zes keer gebruikt. Dit frame worden opvattingen over LHBTI en gender vanuit religieus of ideologisch uitgangspunt of wordt in verband gebracht met de woke-cultuur.



*Figuur 9: Gebruikte inclusieve en exclusieve frames in artikelen van het Reformatorisch Dagblad tijdens Pride-maand 2024 (Bron: Excel)*

In meerdere artikelen worden spanningen benoemd tussen moderne ontwikkelingen en religie. Voorbeelden van bewijzende zinnen:

- *“Dan moet de SGP veel te veel water bij de wijn doen”, meent Jeanet. De twee vinden de CU te ruimdenkend, onder meer op gebied van homoseksualiteit en het huwelijk.*
- *“Vooral in het onderwijs op de staatsscholen, dat volgens hem niet vrij is van lhbt-propaganda. Dat zou een paar jaar geleden nooit het geval zijn geweest.”*

De citaten geven weer hoe het Reformatorisch Dagblad regelmatig wijst op de bedreiging van traditionele en religieuze waarden door LHBTI-ontwikkelingen. In sommige gevallen is het niet de geïnterviewde, maar de redactie zelf die het frame inzet. Een voorbeeld hiervan is: *“Bijbelse waarden staan in ons land onder druk. Abortus is gelegaliseerd, christenen verliezen hun baan vanwege hun levensovertuiging en de lhbt-beweging maakt opgang.”* Dit voorbeeld weerspiegelt hoe het Reformatorisch Dagblad vanuit een redactioneel perspectief ook wijst op de spanningen tussen religieuze waarden en de vooruitgang van de LHBTI-beweging.

De onderstaande tabel laat per frame zien hoe vaak het voorkomt en in welk percentage van de geanalyseerde artikelen per krant het frame gebruikt. Let op: een frame wordt per artikel slechts één keer geteld, ook wanneer het meerdere keren voorkomt binnen hetzelfde artikel. In dat geval zijn er meerdere bewijzende zinnen aan dat frame gekoppeld (zie tabel 3).

*Tabel 3: Aantal gebruikte frames in krantenartikelen van de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad in juni 2024 inclusief percentage van artikelen waarin het frame voorkomt*

| <b>Frames</b>          | <b>De Volkskrant - Frequentie</b> | <b>De Volkskrant (% artikelen)</b> | <b>Reformatorisch Dagblad - frequentie</b> | <b>Reformatorisch Dagblad (% artikelen)</b> | <b>Categorie</b> |
|------------------------|-----------------------------------|------------------------------------|--------------------------------------------|---------------------------------------------|------------------|
| Slachtofferframe       | 3                                 | 10,3%                              | 5                                          | 19,2%                                       | Inclusief        |
| Zichtbaarheid frame    | 5                                 | 17,3%                              | 4                                          | 15,4%                                       | Inclusief        |
| Aanvaardingsframe      | 3                                 | 10,3%                              | 4                                          | 15,4%                                       | Inclusief        |
| Homonationalisme frame | 4                                 | 13,9%                              | 3                                          | 11,5%                                       | Inclusief        |
| Interne strijd-frame   | 1                                 | 3,4%                               | -                                          |                                             | Inclusief        |
| Homofobe religieframe  | 2                                 | 6,9%....                           | -                                          |                                             | Inclusief        |
| Homofobe politiekframe | 8                                 | 27,7%                              | 2                                          | 7,7%                                        | Inclusief        |
| Afwijkend gedrag-frame | 1                                 | 3,4%                               | 2                                          | 7,7%                                        | Exclusief        |
| Dogmaframe             | 1                                 | 3,4%                               | 6                                          | 23,1%                                       | Exclusief        |
| Geen frame             | 1                                 | 3,4%                               | -                                          |                                             | Exclusief        |

Op basis van deze tellingen is het volgende percentage berekend:

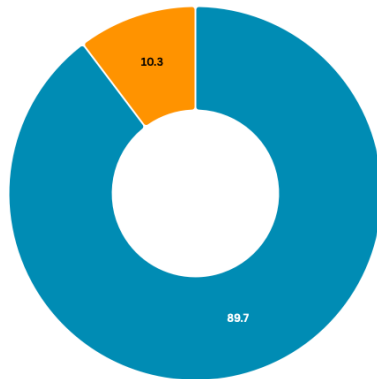
### De Volkskrant

- Inclusieve frames (%) =  $(26:29) \times 100 = 89,66$  procent. Afgerond op één decimaal is dat 89,7 procent.
- Exclusieve frames (%) =  $(3:29) \times 100 = 10,34$  procent

#### Verdeling gebruikte inclusieve en exclusieve frames

In krantenartikelen van de Volkskrant

Inclusieve frames Exclusieve frames



Figuur 10: Percentage inclusieve en exclusieve frames in artikelen van de Volkskrant

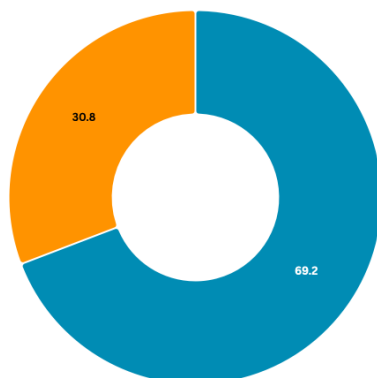
### Reformatorisch Dagblad

- Inclusieve frames (%) =  $(18:26) \times 100 = 69,2$  procent.
- Exclusieve frames (%) =  $(8:26) \times 100 = 30,8$  procent

#### Verdeling gebruikte inclusieve en exclusieve frames

In krantenartikelen van het Reformatorisch Dagblad

Inclusieve frames Exclusieve frames



Figuur 11: Percentage inclusieve en exclusieve frames in artikelen van het Reformatorisch Dagblad.

## Conclusie

Dit onderzoek geeft inzicht in hoe LHBTI tijdens Pride-maand juni 2024 geframed wordt in twee kranten met tegengestelde ideologische achtergronden: de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad.

De Volkskrant maakt in 89,7 procent van de gevallen gebruik van een inclusief frame. Deze frames benadrukken de zichtbaarheid, acceptatie en politieke verantwoordelijkheid. Dit draagt bij aan het bevorderen van publieke steun voor LHBTI-rechten. Met name het homofobe politieke frame wordt vaak gebruikt, waarmee de Volkskrant politieke uitspraken bekritiseert die afbreuk doen aan LHBTI-acceptatie en daarmee bijdragen aan het normaliseren ervan (Calabrese et al., 2016). Dit toont aan dat de Volkskrant bijdraagt aan meer gelijkheid van LHBTI-gerelateerde onderwerpen. Daarnaast blijkt uit bewijzende zinnen van de exclusieve gebruikte frames dat het gaat om citaten. Dat toont dat het niet de journalist of redactionele visie exclusief is, maar de geïnterviewde.

Het Reformatorisch Dagblad laat een gemengd beeld zien. Hoewel 69,2 procent van de frames inclusief is, komt het exclusieve dogmaframe het meest voor (zes keer). Dit frame benadrukt spanningen tussen religieuze overtuigingen en de maatschappij. Dit draagt bij aan het beeld dat LHBTI een bedreiging is voor traditionele gedachten (Lecheler & De Vreese, 2012). Ook hier worden de exclusieve frames vaak via citaten gepresenteerd, waardoor niet de journalist of redactionele visie exclusief is, maar de geïnterviewde. Uit de analyse blijkt dat het niet altijd gaat om een citaat: *“Bijbelse waarden staan in ons land onder druk. [...] en de lhbt-beweging maakt opgang. Een christelijke partij zou daar nadrukkelijk tegen in het geweer komen.”*

De frames zijn deels te verklaren door de ideologische visie van de kranten, maar worden ook beïnvloed door redactionele keuzes zoals woordgebruik, bronselectie en de keuze van de citaten (Peiser, 2000; Scheufele & Tewksbury, 2007). Dit maakt dat framing geen neutrale vorm van journalistiek is, maar een middel om de beeldvorming van het publiek te beïnvloeden.

Het onderzoek laat zien dat de ideologische achtergrond van een krant – progressief of behoudend – invloed heeft op hoe er over LHBTI wordt geschreven. Dat is niet het hele verhaal. Ook de journalistieke keuzes spelen een rol. Denk aan wie er aan het woord komt, welke citaten en hoe je iets formuleert. Daardoor kan zelfs het Reformatorisch Dagblad, ondanks de behoudende visie, toch positieve geluiden laten horen over LHBTI. De keuze om het onderwerp op een bepaalde manier te framen die afwijkend zijn van de visie, draagt bij aan een genuanceerder en soms positief beeld.

In een tijd waarin polarisatie toeneemt en mensen steeds meer tegenover elkaar lijken te staan, is het belangrijk dat de media hun verantwoordelijkheid nemen. Hoe een krant schrijft over het onderwerp LHBTI, draagt bij aan hoe de samenleving naar deze groep kijkt. Door bewust meer nuance aan te brengen en een eerlijke afspiegeling van verschillende perspectieven, kunnen journalisten bijdragen aan een samenleving waarin mensen niet tegenover, maar naast elkaar staan. Dit vraagt niet om inclusieve berichtgeving, maar om oprechte nieuwsgierigheid: luisteren naar het verhaal achter het

standpunt, ruimte maken voor twijfel en het gesprek niet afdoen als strijd tussen ‘goed’ of ‘fout’.

## Discussie

Dit onderzoek heeft een momentopname gemaakt van de framing van LHBTI in de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad tijdens Pride-maand juni 2024. Hoewel deze afbakening focus biedt, kent het ook een aantal beperkingen die de bevindingen beïnvloeden.

Een eerste beperking is het tijdsbestek van de steekproef. Door alleen de maand juni 2024 te analyseren worden andere trends of bredere ontwikkelingen over het hoofd gezien. Pride-maand is een periode waarin media veel aandacht besteden aan LHBTI-onderwerpen. Daardoor bestaat de kans dat het beeld dat uit deze maand naar voren komt, niet representatief is voor de berichtgeving in andere maanden. Om een betrouwbaarder onderzoek te bieden was er een vergelijkend onderzoek met 2023 nodig. Een vergelijking met bijvoorbeeld 2019 had daarnaast inzicht kunnen geven in de ontwikkeling van mediaframing in de afgelopen vijf jaar. Daarmee zou het mogelijk zijn geweest te onderzoeken of de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad steeds inclusiever frames gebruiken.

De keuze voor juni 2024 als onderzoeksperiode kwam door de actualiteit en cijfers van EenVandaag, die datzelfde jaar wezen op een lage acceptatie van LHBTI-personen. Een ander relevant onderzoek zou zijn, om een vergelijking te maken met 2025. Dit kan aantonen of de media inclusieve frames gebruiken om te streven naar meer acceptatie.

Daarnaast is ervoor gekozen om alleen de overkoepelende term “LHBTI” te zoeken in de database. Deze keuze zorgt voor een afgebakende dataset. Tegelijkertijd betekent dit dat artikelen waarin termen als “homoseksueel”, “lesbisch”, transgender” of “biseksueel” zijn genoemd – zonder de term “LHBTI” – niet zijn meegenomen in de analyse. Een alternatief onderzoek zou zijn geweest om per letter van “LHBTI” te zoeken. Hierdoor ontstaat er ook meer duidelijkheid over hoe de subgroepen worden geframed.

Tot slot speelt de rol van de onderzoeker ook een rol. De onderzoeker behoort zelf tot de LHBTI-gemeenschap en heeft een christelijke achtergrond.



## Bibliografie

- Atria. (z.d.). *Transgender en beeldvorming in Nederland 1991 - 2016*. Geraadpleegd op 7 april 2025, van <https://collectie.atria.nl/viewer/224752#page=1&viewer=picture&o=&n=0&q=>
- Bakker, M. & Reformatorisch Dagblad. (2021, 9 mei). Marco Derks: Pas op voor stigma's in homodebat. *Oud-Katholieke Parochie van Utrecht*. <https://utrecht.oudkatholiek.nl/marco-derks-pas-op-voor-stigmas-in-homodebat/>
- Bryant, J., & Zillmann, D. (Reds.). (2002). *Media Effects: Advances in theory and research* (Second Edition). Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/58135/1/15.Jennings%20Bryant.pdf>
- Calabrese, S. K., Underhill, K., Earnshaw, V. A., Hansen, N. B., Kershaw, T. S., Magnus, M., Krakower, D. S., Mayer, K. H., Betancourt, J. R., & Dovidio, J. F. (2016). Framing HIV Pre-Exposure Prophylaxis (PREP) for the general public: How inclusive messaging may prevent prejudice from diminishing public support. *AIDS And Behavior*, 20(7), 1499–1513. <https://doi.org/10.1007/s10461-016-1318-9>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2021, 29 maart). 20 jaar na invoering homohuwelijk 20 duizend homo-echtparen in Nederland. *Centraal Bureau Voor de Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/13/20-jaar-na-invoering-homohuwelijk-20-duizend-homo-echtparen-in-nederland>
- COC Nederland. (2012, 2 januari). *Media bevestigen vooroordelen over diversiteit*. <https://coc.nl/blog/2012/01/02/media-bevestigen-vooroordelen-over-diversiteit/>
- COC Nederland. (2024). *Kandidaten 2024*. RainbowVote.NU. <https://rainbowvote.nu/europees-parlement-2024/kandidaten-2024/>
- COC Nederland, & Van Rossenberg, S. (2013). *LHBTI-kinderen in Nederland: Rapportage over de leefwereld en rechten van een vergeten groep kwetsbare kinderen*. <https://www.coc.nl/wp-content/uploads/2014/02/Rapport-LHBTI-kinderen-in-Nederland-2014.pdf>
- De Boer, C., & Brennecke, S. (2014). *Media en publiek: Theorieën over media-impact* [Boek]. Boom Lemma uitgevers.

De Bruijn, S. & Reformatorisch Dagblad. (2021, 21 november). *Reformatorisch Dagblad verzet de bakens rond homoseksualiteit niet*. Theologie.nl. <https://www.theologie.nl/reformatorisch-dagblad-verzet-de-bakens-rond-homoseksualiteit-niet/>

de Volkskrant. (2007, 1 april). Gemeenten namen na 2001 nog weigerambtenaren aan. *De Volkskrant*. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/gemeenten-namen-na-2001-nog-weigerambtenaren-aan~b6929a45/>

DPG Media. (z.d.). *De Volkskrant: Vergroot uw wereld*. Geraadpleegd op 7 mei 2025, van <https://www.dpgmediagroup.com/nl-NL/devolkskrant>

EenVandaag. (2024, 3 augustus). *Acceptatie lhbt+ op dieptepunt: minder dan de helft van de gemeenschap vindt dat het goed gaat*. <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/acceptatie-lhbt-op-dieptepunt-minder-dan-de-helft-van-de-gemeenschap-vindt-dat-het-goed-gaat/>

Entman, M. (1993). *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. Researchgate.nl. [https://www.researchgate.net/profile/Robert-Entman/publication/209409849\\_Framing\\_Toward\\_Clarification\\_of\\_A\\_Fractured\\_Paradigm/links/64d62bf6d3e680065aae9c55/Framing-Toward-Clarification-of-A-Fractured-Paradigm.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Robert-Entman/publication/209409849_Framing_Toward_Clarification_of_A_Fractured_Paradigm/links/64d62bf6d3e680065aae9c55/Framing-Toward-Clarification-of-A-Fractured-Paradigm.pdf)

Erdee Media Groep. (z.d.). *Over ons*. Geraadpleegd op 7 mei 2025, van <https://www.erdeemediagroep.nl/over-ons>

GroenLinks. (z.d.). *LHBTIQA+ Rechten*. Geraadpleegd op 5 mei 2025, van <https://groenlinks.nl/standpunten/gelijkwaardigheid/lgbtiq-rechten>

Huisaanhuis. (z.d.). *Huis aan Huis - Online advertentie plaatsen*. Huisaanhuis.nu. Geraadpleegd op 14 april 2025, van <https://www.huisaanhuis.nu/top-10-meest-gelezen-kranten>

Ipsos. (2023). *Opkomst – Tweede Kamerverkiezingen 2023*. [https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2023-12/Kiezersonderzoek%20TK23\\_v1.0.pdf](https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2023-12/Kiezersonderzoek%20TK23_v1.0.pdf)

Jessurun, J., Kersten, H., Jessurun, J., & Kersten, H. (2023, 23 november). *De verkiezing in kaarten: PVV ook populair in Biblebelt, NSC in noordoosten*. NOS. <https://nos.nl/collectie/13958/artikel/2498994-de-verkiezing-in-kaarten-pvv-ook-populair-in-biblebelt-nsc-in-noordoosten>

- Koetsenruijter, W., & Van Hout, T. (2018). *Methoden voor journalism studies* (tweede druk) [Boek]. Boom uitgevers Amsterdam.
- Kuiper, R. (2023, 15 augustus). *Lhbt-vluchtelingen zijn in Nederland nog steeds niet veilig*. De Volkskrant. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/lhbt-vluchtelingen-zijn-in-nederland-nog-steeds-niet-veilig-de-andere-bewoners-haten-ons~b379a632/>
- Kuyper, L., Iedema, J., & Keuzenkamp, S. (2013). *Towards tolerance: Exploring changes and explaining differences in attitudes towards homosexuality in Europe*. VU Research Portal. <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/904799/Towards%20tolerance.pdf>
- Lecheler, S., & De Vreese, C. H. (2012). News Framing and Public Opinion. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 89(2), 185–204. <https://doi.org/10.1177/1077699011430064>
- Mantzoukas, S. (2005). The inclusion of bias in reflective and reflexive research. *Journal Of Research in Nursing*, 10(3), 279–295. <https://doi.org/10.1177/174498710501000305>
- Meijer, I. C. (2021). What is Valuable Journalism? Three Key Experiences and Their Challenges for Journalism Scholars and Practitioners\*. *Digital Journalism*, 10(2), 230–252. <https://doi.org/10.1080/21670811.2021.191953>
- Okrent, A. (2015, 8 januari). *Where did the phrase “come out of the closet” come from?* Theweek. <https://theweek.com/articles/464753/where-did-phrase-come-closet-come-from>
- Onze Taal. (z.d.). *Wat betekenen lhbt, lhbt en vergelijkbare afkortingen? En hoe gebruik je ze?* <https://onzetaal.nl/taalloket/lhbt>
- Partij Voor de Vrijheid. (2022). *Nederlanders weer op 1*. In *PVV Verkiezingsprogramma*. <https://www.pvv.nl/images/2023/PVV-Verkiezingsprogramma-2023.pdf>
- Peiser, W. (2000). Setting the Journalist Agenda: Influences from Journalists’ Individual Characteristics and from Media Factors. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 77(2), 243–257. <https://doi.org/10.1177/107769900007700202>
- Raad voor de Journalistiek. (2012, 16 maart). *2012/10*. Raad Voor de Journalistiek. <https://www.rvdj.nl/uitspraken/201210>
- Rainbow Map*. (2025). ILGA Europe -. <https://rainbowmap.ilga-europe.org>

Reformatorisch Dagblad. (1972, 28 mei). Hebt u gelezen. .

. *Digibron*. [https://www.digibron.nl/viewer/collectie/Digibron/offset/0/zoekwoord/infantiel-emotionele+oorsprong+van+homofilie/id/tag:RD.nl,19710528:newsml\\_ae7a66e49421d6d79a18c6a004c01178](https://www.digibron.nl/viewer/collectie/Digibron/offset/0/zoekwoord/infantiel-emotionele+oorsprong+van+homofilie/id/tag:RD.nl,19710528:newsml_ae7a66e49421d6d79a18c6a004c01178)

RTL Nieuws. (2018, 10 mei). Waarom zoveel homo's dol zijn op het

songfestival. *RTL.nl*. <https://www.rtl.nl/nieuws/nederland/artikel/4181326/waarom-zoveel-homos-dol-zijn-op-het-songfestival>

Rupar, V., Zhang, C., & Media Diversity Institute. (2022). Inclusive journalism. *Media Diversity*

*Institute*. [https://www.media-diversity.org/wp-content/uploads/2022/03/Inclusive\\_Journalism\\_Handbook-2.pdf](https://www.media-diversity.org/wp-content/uploads/2022/03/Inclusive_Journalism_Handbook-2.pdf)

Samuel, E. (2020, 3 februari). *Hoe de journalistiek homoseksuele mensen blijft stereotyperen -*

*OneWorld*. OneWorld. <https://www.oneworld.nl/identiteit/hoe-de-journalistiek-homoseksuele-mensen-blijft-stereotyperen/>

Scheufele, A., & Tewksbury, D. (2007). *Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three*

*media Effects models*. Journal Of Communication. <https://johnfreed.com/3-Framing-AgendaSetting.pdf>

SGP. (z.d.). *LHBTI*. Geraadpleegd op 14 april 2025, van <https://sgp.nl/standpunten/lhbt>

Sociaal en Cultureel Planbureau. (2022, 20 december). *Driekwart van de Nederlanders denkt dat*

*polarisatie toeneemt*. Nieuwsbericht | Sociaal en Cultureel

Planbureau. <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2022/12/29/ergernis-over-harde-toon-en-extreme-uitingen-in-politieke-en-publieke-debat>

Spruyt, B. J. (2002, 2 september). *Van oude en nieuwe afhankelijkheid: Politiek en media tijdens en na*

*ontzuiling*. <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2733137/view>

Transgender Netwerk. (2024, 31 mei). *Acceptatie van transgender jongeren op school keldert -*

*Transgender Netwerk*. <https://www.transgendernetwerk.nl/nieuws/acceptatie-van-transgender-jongeren-op-school-keldert/>

- Van Gorp, B. (2019). Framing in een tijd van vertwijfeling. In *De Gids op Maatschappelijk Gebied*, *De Gids op Maatschappelijk Gebied* (Vols. 110–110, Nummer 3, pp. 8–14). <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/536245>
- Verhoeven, E., Paulussen, S., Dhoest, A., & University of Antwerp. (2023). Covering inclusion: Frames, themes, and voice in news about LGBTI topics. *Journalism*, 25(6), 1252–1270. <https://doi.org/10.1177/14648849231175216>
- Wansink, H., & Audenaerd, T. (2021, 2 maart). *De eeuw van de Volkskrant*. 100 Jaar. <https://www.volkskrant.nl/kijkverder/v/2021/de-eeuw-van-de-volkskrant~v421653/>
- Wisse, M. (2017, 4 augustus). Homohits om in de stemming te komen. *Metro Nieuws*. <https://www.metronieuws.nl/entertainment/2017/08/homohits-om-in-de-stemming-te-komen/>
- Ybema, S. B. (2003). *De koers van de krant: Vertogen over identiteit bij Trouw en De Volkskrant* [PhD - proefschrift, Vrije Universiteit Amsterdam]. <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/42170404/complete%20dissertation.pdf>

## Bijlagen

### Codeboek

Dit codeboek is opgesteld op basis van het model van Verhoeven et al. (2023) en vormt de leidraad voor het coderen van de mediaframes in de geanalyseerde artikelen. Het onderscheidt tien frames, verdeeld in inclusieve en exclusieve frames. Deze zijn toegepast op krantenartikelen uit juni 2024 van de Volkskrant en het Reformatorisch Dagblad.

| Categorie | Frame                  | Korte beschrijving                                                   | Herkenning                                                                                     |
|-----------|------------------------|----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Inclusief | Slachtofferframe       | LHBTI als slachtoffers van discriminatie of geweld                   | Signalen van slachtoffer, melding van geweld of bedreiging                                     |
|           | Zichbaarheid frame     | Nadruk op publieke zichtbaarheid van LHBTI                           | Voorbeelden: Pride, regenboogzebrapad, media-aandacht, regenbooghuwelijk                       |
|           | Aanvaardingsframe      | Gelijke rechten en maatschappelijke acceptatie                       | Termen als gelijkheid, acceptatie, wettelijke bescherming                                      |
|           | Homonationalisme frame | Eigen land als tolerant tegenover andere, homo-onvriendelijke landen | Vergelijking met andere landen of trots op Nederlandse LHBTI-rechten                           |
|           | Interne strijd-frame   | Persoonlijke worsteling met seksuele/genderidentiteit                | Innerlijke strijd, 'uit de kast komen'.                                                        |
|           | Homofobe religieframe  | Religie als bron van afwijzing van LHBTI                             | Kritiek op religieuze groepen vanwege anti-LHBTI houding. Zowel internationaal als nationaal.  |
|           | Homofobe politiekframe | Politiek als bron van afwijzing van LHBTI                            | Politici, partijen of wetgeving die LHBTI-rechten beperken, zowel internationaal als nationaal |
| Exclusief | Afwijkend gedrag-frame | LHBTI als afwijking van de norm                                      | Taalgebruik zoals, onnatuurlijk, afwijkend gedrag, bedripping voor normen                      |
|           | Dogmaframe             | LHBTI als onderdeel van 'woke cultuur'                               | LHBTI-onderwerpen als bedreiging van traditionele waarden, verbonden aan politieke uitspraken  |
|           | Geen frame             | Geen duidelijke richting in de berichtgeving                         | Neutraal, geen specifieke invalshoek                                                           |

| Uitwerking na gelezen artikelen zonder opinies tuck en recensies |                    |                      |                |                         |             |                            |
|------------------------------------------------------------------|--------------------|----------------------|----------------|-------------------------|-------------|----------------------------|
| Datum publicatie                                                 | Titel              | Aantal doorgescreven | Frame (s)      | Inclusief / Excluserief | Beoordeling | Opmerkingen                |
| 06-06-2024                                                       | Californië wilt... | 1054                 | 3. Aardbev...  | Inclusief               | Excluserief | Neus dem Bick Geen citat   |
| 08-06-2024                                                       | Californië wilt... | 9                    | 9. Dogmat...   | Excluserief             | Excluserief | De sterke port v Citat     |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Terilustratie v Citat      |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | maatregelen v Citat        |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Dat moet v Citat           |
| 13-06-2024                                                       | Hoogste z...       | 9                    | 9. Dogmat...   | Excluserief             | Excluserief | Terilustratie v Citat      |
| 13-06-2024                                                       | Hoogste z...       | 9                    | 9. Dogmat...   | Inclusief               | Inclusief   | maatregelen v Citat        |
| 15-06-2024                                                       | Wans van sam       | 622                  | 9. Dogmat...   | Excluserief             | Excluserief | Dat moet de S Citat        |
| 17-06-2024                                                       | Hetgrijze...       | 8                    | 8. Awijsk...   | Excluserief             | Excluserief | Hij heeftvrij v Citat      |
| 15-06-2024                                                       | Touwtrekken t      | 3063                 | 3. Aardbev...  | Inclusief               | Inclusief   | Hoe de fkatie v Geen citat |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | De discussie v Geen citat  |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Omnissenba v Geen citat    |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | En als een ba v Geen citat |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Hoog op het v Geen citat   |
| 18-06-2024                                                       | SGP er Stoffe...   | 414                  | 2. Zichtbaa... | Inclusief               | Inclusief   | Chaan aan v Geen citat     |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Kun je van m Citat         |
| 18-06-2024                                                       | Rutte nadert N     | 138                  | 4. Homonat...  | Inclusief               | Inclusief   | Het gaot naar v Citat      |
| 19-06-2024                                                       | Thailand stem      | 411                  | 3. Aardbev...  | Inclusief               | Inclusief   | De nieuwe w v Citat        |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Voor de Thais v Geen citat |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Premier Deth v Citat       |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Het is een ba v Citat      |
| 21-06-2024                                                       | Thailand word      |                      |                |                         |             | Thailand word v Geen citat |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Premier Deth v Geen citat  |
| 21-06-2024                                                       | De blanke z...     |                      |                |                         |             | Deelnemers v Geen citat    |
| 21-06-2024                                                       | De blanke z...     |                      |                |                         |             | In buidant N v Geen citat  |
| 23-06-2024                                                       | De blanke z...     |                      |                |                         |             | Overtreders v Geen citat   |
| 23-06-2024                                                       | De blanke z...     |                      |                |                         |             | Het wetboek v Citat        |
| 19-06-2024                                                       | Weg vrij voor R    | 568                  | 4. Homonat...  | Inclusief               | Inclusief   | De Hongaars v Geen citat   |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Beiden biker v Geen citat  |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Rutte scheijf v Citat      |
| 20-06-2024                                                       | Preken in de k     | 1636                 | 2. Zichtbaa... | Inclusief               | Inclusief   | De gebouwen v Geen citat   |
| 27-06-2024                                                       | Cruises ckip v     | 1482                 | 9. Dogmat...   | Excluserief             | Excluserief | Vooral in heto v Citat     |
| 28-06-2024                                                       | Wat grote Bits     | 608                  | 1. Stachto...  | Inclusief               | Inclusief   | Labour, de L v Geen citat  |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Hoewel hten v Geen citat   |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | zet de partij v Citat      |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | ook Reform v Geen citat    |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | derisamus v Geen citat     |
|                                                                  |                    |                      |                |                         |             | Reform UK v Citat          |
| 28-06-2024                                                       | Britse chister     | 1676                 | 9. Dogmat...   | Excluserief             | Excluserief | Bilsewa wa v Geen citat    |

In het Excelbestand zijn verschillende tabbladen.

- Tabblad 1: Verzameling van artikelen van het RD + link naar artikelen.
- Tabblad 2: Uitwerking van analyse en alle krantenartikelen, zoals hierboven weergegeven in figuur 10.
- Tabblad 3: Resultaten van voorkomende frames uit gelezen krantenartikelen.
- Tabblad 4: Grafiek die voortkomt uit de resultaten van de gebruikte frames.

- Tabblad 5: Verzameling van artikelen van de Volkskrant + link naar artikelen.
- Tabblad 6: Uitwerking van analyse en alle krantenartikelen, zoals hierboven weergegeven in figuur 10.
- Tabblad 7: Resultaten van voorkomende frames uit gelezen krantenartikelen.
- Tabblad 8: Grafiek die voorkomt uit resultaten van de gebruikte frames.

 Dataverzameling\_K  
rantenartikelen.xls

30